

Запобігання та протидія корупції

Сергій Мінченко

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
габілітований доктор правничих наук (Республіка Польща),
проректор Національної академії прокуратури України,
м. Київ, Україна,
s.minchenko74@gmail.com

УДК 343.3

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Анотація. Дедалі частіше науковці та практики звертають увагу на необхідність застосування регіонального підходу в дослідженні злочинності, що, на думку автора, закономірно, оскільки вона виникає саме під впливом явищ і процесів, які в кожному регіоні мають свої особливості. Аналіз таких особливостей сприятиме розробці більш ефективних заходів запобігання цьому негативному явищу.

Метою статті є встановлення чинників, які впливають на різний рівень корупції у регіонах України, та визначення основних заходів запобігання їй.

Як найбільш ефективний та універсальний розглядається спосіб вивчення корупції на регіональному рівні у взаємозв'язку з факторами, що детермінують криміногенну активність населення регіону. Наведено переваги зазначеної наукової позиції.

Визначено, що регіональний підхід полягає в кримінологічному аналізі окремих просторових систем, виявленні дестабілізуючих факторів у них, джерел дезорганізації тощо. Зважаючи на це, звернено увагу на регіональні особливості корупційної злочинності. Їх комплексне дослідження має стати підґрунтям для оновлення ефективності протидії корупційним злочинам.

З огляду на проведення реформ в економіці, політиці, правоохоронній діяльності встановлено наявність певних позитивних зрушень у протидії корупції з боку держави. Водночас залишаються не розв'язаними проблеми щодо стану реалізації заходів, програм, планів протидії та запобігання корупції. Їх упровадження не можна визнати задовільним, зокрема й на місцевому рівні.

Вивчено зарубіжний досвід протидії корупції. Так, у Республіці Польща одним із чинників, що безпосередньо впливає на ситуацію стосовно корупції в країні, визнається рівень доходів населення. Наведено також дані авторитетних міжнародних організацій по боротьбі з корупцією, з яких убачається, що, незважаючи на незначне покращення своїх позицій в рейтингу сприйняття корупції в 2017 році, Україна досі посідає доволі низьке, 130-е місце. Наголошено на необхідності завершення формування структурованої системи антикорупційних органів.

Акцентовано увагу на закономірностях і взаємозв'язках рівня корупційної злочинності (зокрема, в органах Національної поліції України) в різних регіонах, негативних процесах, що у них відбуваються. Так, аналіз статистичних даних і повідомлень у засобах масової інформації дає підстави стверджувати, що рівень злочинності найвищий саме в тих регіонах, які є лідерами за кількістю затриманих поліцейських-хабарників. Так само другі специфічні чинники впливають на рівень корупції в інших регіонах України. До них автор відносить рівень забезпеченості населення, економічний розвиток регіону, вплив зовнішніх факторів і формування на їх тлі певних традицій тощо.

Встановлено, що для ефективної організації запобігання корупції суттєве значення має аналіз як загальних для України даних, так і кримінологічних особливостей регіонів, різних соціальних груп і сфер їх життєдіяльності. Для цього необхідно виконати головні завдання регіональних кримінологічних досліджень корупції, перелік яких наведено у статті.

Наголошується на відсутності єдиного універсального показника, який комплексно характеризував би корупцію у всій різноманітності її проявів. Тому при застосуванні регіонального підходу в дослідженні корупції доцільно використовувати класифікацію регіонів за різними характеристиками, зокрема: природними умовами, демографічними показниками, основними функціями в народному господарстві країни, провідними сферами та видами життєдіяльності людей.

Запропоновано також класифікацію регіонів із урахуванням сукупності показників, що продукують корупцію, за допомогою якої виділено окремі соціально-економічні макрорегіони України.

Автор акцентує увагу на тому, що криміногенні процеси, як і будь-які інші процеси та суспільні відносини, специфічним чином проявляються у конкретному регіоні з огляду на його економічні, демографічні, етнічні, кримінологічні й інші особливості. Тому вивчати корупцію на регіональному рівні варто з урахуванням тих факторів, що можуть детермінувати криміногенну активність і диференціювати боротьбу з цим явищем у конкретних умовах. Запропоновано також перелік конкретних заходів запобігання корупції в регіонах.

Ключові слова: корупція; рівень злочинності; регіональний підхід; протидія; запобігання.

Науковці і практичні працівники постійно наголошують на необхідності застосування регіонального підходу в дослідженні злочинності. На нашу думку, це закономірно, оскільки злочинність виникає саме під впливом явищ та процесів, що мають свої особливості в кожному регіоні, і їх аналіз сприяє розробці більш ефективних заходів запобігання.

Різні аспекти корупції як явища та його окремих проявів розглядалися у працях П. Андрушка, Ю. Бисаги, В. Гаращука, В. Журавського, О. Кальмана, О. Литвака, М. Мельника, Д. Михайленка, М. Михальченка, Є. Невмержицького, В. Сухоноса, М. Хавронюка, Г. Шведової та інших. При

цьому питання регіонального розподілу злочинності комплексно розглянути в дослідженнях А. Бабенка. Водночас ґрунтовний науковий аналіз проблематики поширення корупційних правопорушень, зумовленої специфікою різних регіонів України, досі не проводився.

Метою статті є встановлення чинників, які впливають на різний рівень корупції у регіонах України, та визначення основних заходів запобігання їй.

Е. Раска зазначає:

Поняття “регіональна злочинність” означає такий підхід до проблеми злочинності, який зводиться до кримінологічного аналізу територіально-просторових систем, виявлення дестабілізуючих факторів у них, джерел дезорганізації та соціального напруження в результаті взаємодії та взаємовпливу всіх основних компонентів і сфер соціальної системи, що розглядається¹.

А вона, як живий організм, функціонує на досліджуваних територіях і проявляючи свої специфічні властивості, і продукує регіональну злочинність.

У кримінологічній енциклопедії визначено поняття регіональних особливостей злочинності ‘як специфічні риси кількісних та якісних характеристик злочинності, що пов’язані з відмінностями порівнюваних регіонів’².

Організація запобігання корупції передбачає виявлення низки кримінологічних особливостей регіонів, різних соціальних груп та сфер їх життєдіяльності. Комплексне дослідження кримінологічного розвитку регіонів є важливим етапом у визначенні можливості протистояння в них злочинним прошкам у їх протиправних намірах і є підґрунтям для проектування їх оновлення. Спільність території проживання взаємопов’язана з багатьма аспектами колективної діяльності людей, вирішенням ними своїх проблем, іноді й кримінальним шляхом, а також з особливостями реагування на злочинні прояви з боку правоохоронних органів.

У державі відбувається активний процес децентралізації в багатьох сферах суспільного життя. Передусім висуваються завдання якісного оновлення суспільства, проведення нових реформ в економіці, політиці, правоохоронній діяльності.

Сьогодні не можна стверджувати про відсутність заходів, програм, планів тощо з протидії чи запобігання корупції як у регіонах країни, так і

¹ Э Раска, ‘Преступность как показатель состояния социального пространства’ (1987) 761 Теоретические проблемы изучения территориальных различий в преступности. Ученые записки ТарГУ 18–30

² Российская криминологическая энциклопедия (А Долгова общ. ред, Норма – Инфра-М 2000) 577.

в Україні в цілому. Але передбачені заходи не завжди відповідають масштабам злочинності, здебільшого є складною їх реалізація, сумнівною вважається й їхня ефективність, на заваді стоїть також відсутність бажання вилікувати від цієї хвороби наше суспільство. Є такий вислів, що риба гние з голови. У цьому разі він згадується через те, щоб висловити думку, що легше перекласти відповідальність на чийсь голову, а самим при цьому нічого не робити, лише критикуючи і бідкаючись про відсутність політичної волі, бажання правлячої групи суспільства тощо.

Жодним чином не заперечуючи вагомість впливу центральних органів державної влади на ситуацію у сфері боротьби з корупцією, слід розглянути цю проблему й з іншого боку: з'ясувати роль виконавців та реалізаторів заходів боротьби з корупцією на регіональному рівні, окремих громадян, а також усталені погляди як “місцевих князьків”, так і простих громадян на побудову суспільних відносин та вирішення будь-яких питань на міському, територіальному, а в подальшому називатимемо його – регіональному рівні. Сьогодні у деяких морально нестабільних індивідуумів сформувалася викривлена позиція щодо структури заробітної плати. Вона в певних галузях, наприклад, медицині, на їхню думку, складається з офіційної і з неофіційної – суми, яку можуть принести пацієнти. Тим більше суми всім відомі і прийом лікаря має мінімальну “таксу”, без виплати якої – ну майже ніяк не обійтись. Хоча це справа кожного і виключно добровільна, але...

До речі, ідеалізовані думки про те, що в європейських країнах корупцію подолали в повному обсязі, є передчасними, хоча й рівень корупційних проявів у них набагато нижчий, ніж в Україні. Так, на погляд польського науковця А. Койдера³, ‘ставлення поляків до корупції неоднозначне: сприйняття, згода і неприйняття (найчастіше – згода)’. Поляки погоджуються на “маленьку” форму корупції, таку як дрібний хабар (іноді їм важко відійти від так званої вдячності), протекціонізм, посередництво в не юридичних легальних операціях. На цій підставі існує переконання, що корупція є найбільш поширеною в інституціях, з якими кожен мешканець найчастіше пересікається. “Важка” категорія корупції – хабарництво, платна протекція, зловживання владою – як правило, засуджуються, бо в результаті порушується справедливість і тому не виправдовується отриманий результат. Обурення, яке супроводжує такі розкриті справи, свідчить про те, що в Польщі немає суспільного дозволу на “важку” корупцію. Тим не менше люди переконані, що не існує сили, яка могла б бути ефективною опозицією корупції.

³ A Kojder, ‘Korupcja i poczucie moralne Polakow’ (w:) *Kondycja moralna społeczeństwa polskiego* (Janusz Mariański red, Wydawnictwo WAM 2002) 233.

Регіональна специфіка організації діяльності інституцій, а також установлені традиції та ставлення населення до різних процесів міцно закріплюються в пам'яті і відтворюються в діях людей, а тому, як правило, є характерною особливістю тієї чи іншої особи з прив'язкою до місця постійного мешкання.

Польський дослідник А. Койдер зазначає:

<...> загроза хабарництва в Польщі є в кілька разів вищою, ніж в країнах західних, але все одно нижчою, ніж на територіях колишнього Радянського Союзу (за винятком Естонії і Литви). З аналізу міжнародних даних вбачається, що на територіях посткомуністичного впливу рівень корупції вищий. Звертається увага на те, що низький рівень доходів населення прямо впливає на рівень корупції⁴.

Некомерційна міжнародна громадська організація по боротьбі з корупцією Transparency International у рейтингу за 2017 рік надала інформацію про сприйняття корупції у 180 країнах за шкалою від 100 (немає корупції) до 0 (високий рівень корупції). В новому Індексі корупції 2017 Україна отримала 30 балів та посіла 130 місце, пропустивши вперед такі країни, як, наприклад, Польща (60), Словаччина (50), Румунія (48), Угорщина (45), Білорусь (44), Молдова (31).

Домогтися підвищення рейтингу в 2017 році Україні вдалося завдяки більш критичному ставленню суспільства до корупціонерів, роботі спеціалізованих антикорупційних органів (Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК), Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП)) та діяльності викривачів корупції, про що свідчать дані дослідження Bertelsmann Foundation Transformation Index, які враховуються при визначенні Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI)⁵.

Оцінюючи діяльність спеціалізованих антикорупційних органів – НАБУ, САП, НАЗК, не слід забувати про необхідність повноцінної роботи Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, а також Державного бюро розслідувань і Вищого антикорупційного суду України, адже без завершення формування всього структурованого циклу антикорупційних органів сподіватися на ефективність діяльності окремо кожного, напевно, не варто.

Сьогодні завдяки е-декларуванню суб'єкти декларування у деяких областях, самі не знаючи про те, зафіксували свої незаконні збагачення

⁴ Brunon Hołyst, *Kriminologia* (Wydawnictwo Wolters Kluwer SA 2016) 287.

⁵ Див.: Transparency International <http://uk.wikipedia.org/wiki/Трансперенсі_Інтернешл> дата звернення 20 Вересень 2018.

і в результаті проведених перевірок НАЗК та роботи Генеральної прокуратури України були притягнуті до відповідальності. Так, за 12 місяців 2017 року прокурорами направлено до суду з обвинувальними актами 160 кримінальних проваджень за ознаками злочину, передбаченого ст. 366¹ Кримінального кодексу України (декларування недостовірної інформації, умисне неподання декларації). Усього ж, за даними звіту про стан протидії корупції, в 2017 році до суду з обвинувальними актами направлено кримінальні провадження за фактами вчинення 2 786 корупційних злочинів.

Стан корупції в місті Києві, яке є важливим територіальним утворенням, що увібрало в себе весь спектр соціально-економічних та політичних процесів, характерних для держави в складний період, характеризується особливою кримінологічною специфікою, що визначається його роллю як столиці держави та центру соціально-політичного й економічного життя країни.

Корупційні дії, вчинені в мегаполісах, звичайно, є набагато масштабнішими порівняно з регіонами, і стосуються практично усіх сфер життєдіяльності країни, про що свідчать, наприклад, гучні затримання високопосадовців у місті Києві.

Окремого розгляду потребує питання корупції в поліції та її регіональних особливостей. На жаль, офіційний сайт МВС України не містить повної інформації про хабарництво в поліції і це спричиняє ще більшу недовіру громадян до її працівників. Однак відповідні показники, які були здобуті в результаті аналізу повідомлень у мас-медіа та статистики Генеральної прокуратури України за I півріччя 2017 року, містяться на інших Інтернет-ресурсах (таблиця 1)⁶.

Таблиця 1. Корупція в поліції за I півріччя 2017 року

Всього	випадків	96
	кількість затриманих	118
	сума хабарів	6 742 045 грн
	Категорії хабарників	
	керівники різного рівня	30% (35)
	оперативні працівники	24% (29)
	слідчі	12% (14)
	патрульні	7% (8)

⁶ 'Хабарі у поліції. Хто, за що і скільки брав' Інфографіка. Інтернет-альманах "Антидот" <<https://youtu.be/XtIF6GQhLoA>> дата звернення 25 Липень 2018.

Категорії хабарників	дільничні	6% (7)
	співробітники інших служб	21% (25)
За що брали	за перекваліфікацію чи закриття кримінального провадження	50% (48)
	за непритягнення до адміністративної відповідальності	27% (26)
	за повернення вилученого майна	8% (8)
	за оформлення дозволів та документів	8% (8)
	за неперешкодження підприємницькій діяльності	7% (7)

Лідерами за кількістю затриманих поліцейських-хабарників є:

- Дніпропетровська область (11 поліцейських);
- Львівська область (10 поліцейських);
- Донецька область (9 поліцейських);
- Харківська область (8 поліцейських);
- м. Київ (8 поліцейських).

Водночас, якщо проаналізувати рівень злочинності за регіонами України, то побачимо, що у розрахунку на 10 тис. жителів найвищий він саме там. Швидше за все йдеться про те, що там, де вищий рівень корупції в правоохоронних органах – в тих регіонах і кількість злочинів є більшою.

На рівень корупції у регіонах України впливають наступні чинники:

- рівень забезпеченості населення (заробітна плата, можливість додаткових заробітків, допомога близьких родичів, які працюють за кордоном, тощо);
- економічний розвиток регіону (інвестиційно привабливий, сезонні заробітки і т. ін.);
- вплив зовнішніх чинників та формування на їх фоні певних традицій у регіонах, особливо тих, що межують з іншими країнами;
- рівень свідомості і громадської активності щодо неприпустимості хабарництва;
- ефективність проведення виховної роботи серед населення з питань корупційних проявів;
- організація діяльності державних регіональних органів з мінімальними ризиками щодо провокації корупційних дій;
- циклічність діяльності правоохоронної системи, яка полягає в тому, що затриманому корупціонеру після закінчення слідства призначається покарання, й про це обов'язково інформується населення;
- урбанізаційні процеси;

- нестабільність політичної і економічної ситуації в країні в цілому;
- проблеми, що виникають на тимчасово окупованих територіях;
- моральне виправдання корупції;
- слабкий контроль за діяльністю чиновників;
- тотальне приховування інформації про діяльність державних органів.

Для ефективної організації запобігання корупції істотне значення має аналіз як загальних для України даних, так і кримінологічних особливостей регіонів, різних соціальних груп та сфер їх життєдіяльності. Спільність території, про що згадувалося вище, діалектично взаємопов'язана з багатьма аспектами життєдіяльності громадян, вирішенням ними своїх проблем тощо.

А тому головними завданнями регіональних кримінологічних досліджень корупції є:

- кількісний та якісний аналіз територіального розподілу корупційних злочинів;
- вивчення причин та умов локалізації корупційної злочинності чи її видів в окремих частинах регіону;
- вивчення сукупності демографічних, політичних, економічних та інших умов, що чинять негативний вплив на соціально-економічний розвиток регіону, а також аналіз регіональних закономірностей, взаємозв'язку між соціальними умовами та корупцією;
- просторовий аналіз та оцінка впливу соціальних умов на кількісно-якісні показники корупційної ситуації в регіонах;
- виявлення відмінностей у кримінологічній характеристиці регіонів України, які:

а) відображають суттєву регіональну специфіку корупційної злочинності;

б) вимагають диференційованого підходу до організації боротьби з корупцією в регіоні та корегування регіональної політики в цій сфері.

Наведене слугуватиме надалі підґрунтям для:

- розробки за результатами досліджень кримінологічної класифікації регіонів України та проведення їх ранжування;
- прогнозу корупційних ризиків та розроблення пропозицій і рекомендацій соціально-економічного й політичного характеру з метою поліпшення соціальних умов у регіоні;
- розроблення пропозицій для комплексних програм боротьби з корупцією та пропозицій стосовно регіональної стратегії цієї боротьби силами та засобами місцевих органів влади, а також правоохоронних органів;

- висунення пропозицій щодо ефективного розподілу сил та засобів, наявних у правоохоронних органах, удосконалення системи профілактики;
- розроблення рекомендацій щодо формування управлінських рішень, пов'язаних із правовим, організаційним, матеріальним та іншим забезпеченням запобігання корупції в регіонах України.

Сьогодні не існує єдиного універсального показника, який би комплексно характеризував корупцію у всій різноманітності її проявів. Залежно від завдань дослідження використовується класифікація регіонів за окремими ознаками, чи типологія – за їх сукупністю. Зокрема, за природними умовами, демографічними характеристиками, головними функціями в народному господарстві країни, провідними сферами та видами життєдіяльності людей тощо.

Найбільш популярною, на наш погляд, зважаючи на сфери діяльності, які впливають на рівень та формування видів корупції, може бути наступна класифікація регіонів України:

- прикордонні;
- регіони проведення Операції об'єднаних сил;
- курортні (туристичні);
- підвищеної політичної активності (свідомості);
- сільськогосподарські;
- промислові;
- активної банківської діяльності;
- зосередження державних управлінських органів.

Також регіони України можна класифікувати за детермінантами корупції, за кількістю населення, за впливом традицій та культурних цінностей населення, за рівнем корупції, за галузями діяльності та ін.

Зважаючи на сукупність показників, які продукують корупцію, пропонуємо розрізняти наступні типи регіонів (таблиця 2).

Таблиця 2. Соціально-економічні макрорегіони України

Макрорегіон	Центр макрорегіону	Області, що входять до складу макрорегіону
Центральний	Київ	Вінницька, Житомирська, Київська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська
Донецький	Донецьк	Донецька, Луганська
Західний	Львів	Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька

Макрорегіон	Центр макрорегіону	Області, що входять до складу макрорегіону
Придніпровський	Дніпро	Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська
Причорноморський	Одеса	Миколаївська, Одеська, Херсонська
Харківський	Харків	Полтавська, Сумська, Харківська

Таким чином, ключові методологічні вимоги при дослідженні регіональних криміногенних процесів можна сформулювати так. Регіон – це невіддільна частина країни, він є типовою для певного суспільства соціальною структурою, а отже, йому притаманні ті ж самі закономірності, що і соціуму в цілому. Разом із тим регіон не є зменшеним варіантом суспільства чи зменшеною його подібністю. Будь-які суспільні відносини та процеси специфічним чином проявляються в конкретному регіоні через його економічні, демографічні, етнічні, кримінологічні та інші особливості.

Вивчення корупції на регіональному рівні у взаємозв'язку із соціальним середовищем, економічними, політичними, культурними та іншими факторами дає можливість виявляти та прогнозувати відмінності в стані та динаміці корупції за регіонами, розробляти ефективні заходи запобігання цьому явищу шляхом цілеспрямованого впливу на фактори, що детермінують криміногенну активність населення регіону, диференціювати протидію цьому явищу в конкретних умовах.

Основними заходами запобігання корупції в регіонах мають бути:

- скорочення кількості державних службовців та одночасне збільшення заробітної плати працівникам, які не перебувають на державній службі;
- зменшення кількості дозвільних документів і спрощення процедури їх отримання;
- провадження цілісної політики щодо виявлення та запобігання конфлікту інтересів службовців;
- продовження роботи щодо декларування і, як наслідок, виявлення незаконно набутого майна та отриманих доходів службовців. Реальне притягнення за такі дії до відповідальності;
- забезпечення захисту особам, які надають інформацію щодо корупційних проявів;
- оприлюднення та доступ до інформації про використання коштів, якими розпоряджаються державні установи;

– оприлюднення інформації про платежі до державного та місцевих бюджетів, які сплачують суб'єкти господарювання за видобуток чи використання природних ресурсів;

– формування у населення морального засудження будь-яких проявів корупції;

– засудження проявів корупції в ЗМІ, а не лише інформування населення про них і т. ін.

Не менш важливі й теоретичні результати, що дають змогу ґрунтовніше зрозуміти механізм детермінації корупції та її змін, встановлювати закономірності, виділяти загальне та специфічне у функціонуванні корупції в різних за своїми соціальними, економічними, культурними та іншими характеристиками регіонах.

У цьому плані регіон може розглядатись як відносно локалізований криміногенний простір, який формується на основі територіальних відмінностей, зумовлених особливостями тривання економічних, політичних, соціальних та інших процесів. Він характеризується певними умовами соціально-економічного життя населення, спільністю інтересів, соціокультурного розвитку, способу життя та психології, що створюють криміногенний ефект в системі суспільних відносин певної територіальної спільноти. Тому кримінологічний аналіз корупції передбачає вивчення її взаємозв'язків разом із усім спектром політичних, економічних, демографічних, соціальних та інших процесів, що відбуваються в тому чи іншому регіоні.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Hołyst Brunon, *Kriminologia* (Wydawnictwo Wolters Kluwer SA 2016) 1292 (*in Poland*).

Edited books

2. Kojder A, 'Korupcja i poczucie moralne Polaków' (w:) *Kondycja moralna społeczeństwa polskiego* (Janusz Mariański red, Wydawnictwo WAM 2002) 233 (*in Poland*).

Encyclopedias

3. Rossijskaia krimonologičeskaia entsiklopedia [Russian Criminological Encyclopedia] (Dolgova A obshh. red, Norma – Infra-M 2000) 577 (*in Russian*).

Journal articles

4. Raska Je, 'Prestupnost' kak pokazatel' sostojanija social'nogo prostranstva' ['Crime as an indicator of the state of social space'] (1987) Vyp. 761 Teoreticheskie problemy izuchenija territorial'nyh razlichij v prestupnosti. Uchenye zapiski TarGU 18–30 (*in Russian*).

Websites

5. Transparency International <http://uk.wikipedia.org/wiki/Трансперенсі_Інтернешнл> accessed 20 September 2018 (*in Ukrainian*).
6. 'Khabari u policii. Khoto, za shcho i skillyk brav' ['Police bribes. Who, what and how much they took'] Infografika. Internet-almanakh «Antydot» <<https://youtu.be/XtIF6GQhLoA>> accessed 25 July 2018 (*in Ukrainian*).

Serhii Minchenko

Doctor of Law, senior research officer,
Habilitation Doctor of Law (Republic of Poland),
Vice-Rector, National Prosecution Academy of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

REGIONAL FEATURES OF CORRUPTION IN UKRAINE

Abstract. Increasingly, scholars and practitioners draw attention to the need to apply a regional approach to crime research, which, in the author's opinion, is natural, since it occurs precisely under the influence of phenomena and processes that have their own peculiarities in each region. Analysis of such features will help to develop more effective measures to prevent this negative phenomenon.

The purpose of the article is to identify the factors that affect the different levels of corruption in the regions of Ukraine and the main measures to prevent it.

Studying corruption at the regional level together with factors that determine the criminogenic activity of the population of the region is considered as the most effective and universal way. The advantages of this scientific position are given.

It is determined that the regional approach consists in the criminological analysis of individual spatial systems, the detection of destabilizing factors in them, sources of disorganization, etc. In view of this, attention was paid to the regional features of corruption crime. Their comprehensive research should be the basis for updating the effectiveness of countering corruption.

Given the reforms in the economy, politics, and law enforcement activities, there has been some positive progress in counteracting corruption by the state. At the same time, problems with the state of implementation of measures, programs, plans of counteraction and prevention of corruption remain unresolved. Their implementation can not be considered satisfactory, including at the local level.

The foreign experience of counteracting corruption has been studied. Thus, in the Republic of Poland, one of the factors that directly affects the situation with regard to corruption in the country is the level of income of the population. Data are also provided by reputable international anti-corruption organizations, which suggest that, despite a slight improvement in its position in the perception of corruption in 2017, Ukraine still has a rather low 130th place. The necessity of completing the formation of a structured system of anti-corruption bodies was stressed.

The attention is focused on the regularities and interrelationships of the level of corruption crime (in particular, in the bodies of the National Police of Ukraine) in different regions, the negative processes that occur in them. Thus, the analysis of statistical data and reports in mass media gives grounds to assert that the level of crime is highest in those regions that are leaders in the number of detained police bribes. Similarly, other specific factors affect the level of corruption in other regions of Ukraine. To them the author considers the level of population security, economic development of the region, the influence of external factors and the formation of certain traditions on their background.

It has been established that for the effective organization of prevention of corruption, analysis of both general data for Ukraine and criminological features of regions, various social groups and their spheres of vital activity is essential. To do this, it is necessary to fulfill the main tasks of the regional criminological research on corruption, a list of which is given in the article.

It is emphasized that there is no single universal indicator that would characterize corruption in all its manifestations. Therefore, when applying the regional approach in the study of corruption, it is expedient to use the classification of regions according to different characteristics, in particular: natural conditions, demographic indicators, main functions in the national economy, leading spheres and types of people's livelihoods.

The classification of regions is also proposed, taking into account the aggregate of indicators that produce corruption, with the help of which separate socio-economic macro regions of Ukraine are allocated.

The author focuses on the fact that criminal processes, like any other processes and social relations, are specifically manifested in a particular region in view of its economic, demographic, ethnic, criminological and other features. Therefore, the study of corruption at the regional level is based on factors that can determine the criminogenic activity and differentiate the fight against this phenomenon in specific conditions. A list of specific measures to prevent corruption in the regions is also proposed.

Keywords: corruption; level of crime; regional approach; counteraction; prevention.